

Odyssee op de Zuid-Atlantische Oceaan

Fotograaf Christian Clauwers reisde af naar Zuid-Georgia in de Zuid-Atlantische Oceaan om te laten zien hoe een klein eiland een weerspiegeling kan zijn van onze hele planeet.

Tekst en foto's: Christian Clauwers

De fotograaf

Avonturier, schrijver en fotograaf Christian Clauwers heeft de wereld van 78° noorderbreedte tot 78° zuiderbreedte bezocht, is de aarde twee keer rondgereisd en verkende meer dan 113 landen over op alle zeven continenten. "In mijn zoektocht probeer ik een onbekende wereld te betreden. Het is een zoektocht naar het ongerepte, waarbij ik de onbekende hoeken van onze planeet tracht te ontdekken, onaangetast door de mens. Ik probeer foto's te nemen met mijn ziel, zodat elke foto iets zegt over het leven, de natuur en over onszelf."

www.clauwers.com

Mensen hebben de gewoonte om in hun zog andere wezens mee te brengen. Dat gebeurt soms opzettelijk, soms onbewust. De geschiedenis toont dat zulke introducties altijd afsteven(d)en op een drama voor de inheemse bewoners. Vanwege het ontbreken van natuurlijke vijanden konden deze geïntroduceerde dieren en planten ongeremd gedijen, met als gevolg dat inheemse soorten verdrongen werden, en soms uiteindelijk verdwenen.

De odyssee op de Zuid-Atlantische Oceaan vertelde mij veel over de kwetsbaarheid van bestaande ecosystemen: katten op Ascension, rendieren en ratten op Zuid-Georgia, muizen op Gough-eiland en veranderende vegetatie op Sint-Helena. Geïsoleerde en verafgelegen eilanden zorgden vaak voor onafhankelijke evoluties van soorten. Anderzijds zorgden oceaanstromingen voor genetische connectiviteit waardoor soorten zich konden verspreiden. Grotere eilanden kunnen daarbij meer habitats en soorten ondersteunen dan kleinere. Oudere eilanden hebben dikwijls meer soorten dan jongere van gelijkaardige grootte. Dit is dan weer afhankelijk van hoe afgelegen een eiland is (biodiversiteit staat in verhouding met isolement).

Zuid-Georgia

Zuid-Georgia is een geïsoleerd, bergachtig subantarctisch eiland gelegen in de Zuid-Atlantische Oceaan. Omringd door koude wateren afkomstig van Antarctica, heeft het

een strenger klimaat dan verwacht op zijn breedtegraad. Meer dan vijftig procent van het eiland is permanent bedekt met ijs, met veel grote gletsjers die tot aan de zee reiken. De hoogste top is Mount Paget, met een

hoogte van 2960 meter. Zuid-Georgia maakt deel uit van het overzeese territorium Zuid-Georgia en de Zuidelijke Sandwicheilanden van het Verenigd Koninkrijk. Het eiland heeft geen inheemse bevolking, niettemin

kent het een lange geschiedenis van menselijke activiteit. Het is een belangrijke broedplaats voor grote en diverse populaties zeevogels en zeehonden. Het eiland heeft een opmerkelijk landschap.

Sedert de ontdekking door kapitein James Cook in 1775 werd er regelmatig wetenschappelijk onderzoek verricht op het eiland. De natuurlijke rijkdommen van het eiland zijn sindsdien een bron van exploratie: het jagen op zeehonden vanaf het einde van de achttiende eeuw, gevolgd door walvisjacht in de eerste helft van deze eeuw. Eind twintigste eeuw verlegde de focus zich naar beheer en instandhouding van de visbestanden en andere mariene soorten.

Grytviken en walvisjagers

De nederzetting bij Grytviken werd in 1904 door een Noorse zee kapitein Carl Anton Larsen als walvisstation opgericht. De walvisvaarders gebruikten elk deel van de dieren – de blubber, het vlees, de botten en de ingewanden werden gesmolten om de olie te extraheren, en de botten en het vlees werden omgezet in kunstmest en veevoeder. Zeelolifanten werden ook voor hun blubber bejaagd. Als gevolg van deze slachtpartijen is de walvispopulatie in de zee rond het eiland in de daaropvolgende zestig jaar aanzienlijk verminderd, totdat het station uiteindelijk in 1966 werd gesloten.

Exoten

Geïntroduceerde diersoorten zijn één van de grootste uitdagingen voor het behoud en evenwicht van de natuurlijke omgeving. Dit probleem wordt nog verergerd door de toename van menselijke activiteit in ongerepte gebieden. De resultaten kunnen verwoestend zijn voor zowel territoriale als mariene ecosystemen. Zuid-Georgia is hierin geen uitzondering.

Tijdens het tijdperk van de walvisjacht werden een aantal dieren naar Zuid-Georgië gebracht, waaronder vee, schapen, varkens, paarden, konijnen, honden en katten, pluimvee, kooivogels en zelfs postduiven.

Rendieren, opzettelijk geïntroduceerd van uit Noorwegen voor hun vlees, waren een probleem op Zuid-Georgia vanwege hun effect op de vegetatie. In de winter, wanneer lage planten onder de sneeuw liggen, eten rendieren vrijwel uitsluitend graspollen en worden delen van het gras vernietigd, wat leidt tot uitgebreid verlies van leefgebied en erosie. Om deze vernietigende invloed op de natuur tegen te gaan, zijn de rendieren het onderwerp geworden van een uitroeiingsprogramma door de overheid.

De gewone of bruine rat is eveneens een zeer schadelijk zoogdier dat een negatief effect had op de vogelpopulaties van het eiland. Ze eten voornamelijk veldgras, aangevuld met kevers en andere kleine dieren, maar ook dode zeehonden en pinguïns.

Ze jagen ook op broedende vogels. Vooral aan de noordoostkust is hierdoor de pipitpopulatie bijna volledig verdwenen en zijn pijlstaarten en gravende stormvogels eveneens bijna uitgestorven. Ratten zijn inmiddels uitgeroeid door de inspanningen van de *South Georgia Heritage Trust*. Met behulp van een gespecialiseerd team uitgerust met twee helikopters werd giftig aas verspreid voor de ratten. Alle voorzorgsmaatregelen werden genomen om het risico voor de inheemse vogels zoveel mogelijk te minimaliseren. De helikopters vlogen hoog en langzaam wanneer ze de vogelkolonies moesten naderen.

De eerste fase van deze operatie vond plaats in 2011 op 12.800 ha, de tweede fase in 2013 op nog eens 57.600 ha en de derde en laatste fase vond begin 2015 plaats over de resterende 36.380 ha. Men hoopt dat het eiland voor de eerste keer in meer dan honderd jaar vrij zal zijn van ratten. Een monitoringsprogramma zal controleren of het uitroeiingsprogramma succesvol is geweest.

